

مروغی بر تجربیات

جایابی

بناها و آثار تاریخی

مؤلفین:

مهندس سید احسان میرهاشمی روتد

(کارشناس ارشد معماری، مرمت ابنیه و بافت‌های تاریخی)

مهندس علی بامداد

(دانشجوی دکتری معماری، مرمت ابنیه و بافت‌های تاریخی)

سرشناسه : میرهاشمی روته، سیداحسان، ۱۳۶۲ -
 عنوان و نام پدیدآور : مروری بر تجربیات جابجایی بناها و آثار تاریخی/مولفین سیداحسان
 میرهاشمی، علی بامداد.
 مشخصات نشر : تهران: آرنا، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۱۱۵ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۱۴-۸۹-۳
 نوعیت فهرست : فیا
 نویسنده :
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۱۵.
 موضوع : آثار تاریخی -- نگهداری و مرمت
 شناسه افیس : بامداد، علی، ۱۳۶۲ -
 رده بندی بکره : ۱۳۹۲ م۹۲/م۱۳۵/CC
 رده بندی دیسک : ۶۹/۳
 شماره : ۱۳۲
 کتابشناسی ملی : ۳۲۰

نشر آرنا

عنوان : مروری بر تجربیات جابجایی بناها و آثار تاریخی
 نویسندگان : سیداحسان میرهاشمی روته، علی بامداد
 ناشر : آرنا
 چاپ : اول ۱۳۹۲
 شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۶۵۰۰ تومان
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۱۴-۸۹-۳

www.arnapub.com

فهرست مطالب :

۷	۱- مقدمه.....
۱۲	۲- تجربه های داخلی.....
۱۲	۱-۲- جابجایی در موزه عباسقلی خان مشهد.....
۳۹	۲-۲- جابجایی کلیسای «آذریجان».....
۵۵	۳-۲- جابجایی خانه های روستای سیلان.....
۶۳	۴-۲- جابجایی آثار مکتشف در تنگ بلای استان فارس.....
۷۴	۳- تجربه های خارجی.....
۷۴	۱-۳- جابجایی مجموعه معبد ابوسمیل.....
۹۲	۲-۳- جابجایی کلیساها، خانه ها و بناهای تاریخی در اروپا و آمریکا.....
۱۰۴	۳-۳- جابجایی منار آنه در عراق.....
۱۱۱	۴- جمع بندی.....
۱۱۵	فهرست منابع.....

۱- مقدمه:

تاریخ روی فراموشی را در پیش دارد. حفاظت و مرمت، در گام نخست حفظ هنر و فرهنگ‌های محلی بوده که در اقصی نقاط کشور در معرض تهدید هستند؛ و ابنیه تاریخی ما بخش اعظمی از این تاریخ، فرهنگ و هنر را در دل خود جای داده‌اند. از آنجایی که از بین رفتن این ابنیه قابل جبران نیست، و توجه به این اصل، تمام رشته‌های مردم‌شناسی، باستان‌شناسی، تاریخ، مرمت و گرایش‌های همانند، اساساً هدف کشف، بزرگنمایی ارزش، پیچیدگی و ماهیت این بناها را در ذهن می‌کنند، اندیشه حفاظت و مرمت گام‌های فزاینده‌ای از حفظ بنا برمی‌دارد. حقیقت این است که معماری گذشته ایران، ارزش‌های به جا مانده از آن، «بن‌مایه سنت معماری ایرانی» است و باید برای انتقال ارزش‌های آینده حفظ شود.

در بسیاری موارد در فرآیند حفاظت و مرمت بناهای تاریخی، معمار مرمت‌کار با آسیب‌هایی روبه‌رو می‌شود که با فن‌های مختلف مرمت قابلیت درمان دارند؛ اما در نادر مواردی، بناها به دلیل تاریخی در معرض خطراتی هستند که ماهیت وجودی آنها را تهدید می‌کند. با اینکه ارزش هر بنای تاریخی به محیط اطراف و در واقع تعامل و گفت‌وگو با آن بستگی دارد، اما در این موارد نادر لازم است برای حفظ اثر، بنا و یا آثار را جابجا نمود. ترجیحاً در همان محیط تثبیت نمود. دلایل جابجایی بناهای تاریخی ممکن است از حوزه علل تجاری تا مخدوش نشدن منظر، دید و یا حفاظت از یک بنای ارزشمند را شامل گردد. عملیات جابجایی در بعضی حالات ممکن است با حفظ بنای مورد نظر یا جدای آن صورت پذیرد. جابجایی و انتقال بناهای تاریخی به غرب، بسیار بیشتر از کشور ما اتفاق افتاده و می‌افتد اما معدود نمونه‌های موفقی هم در کشور ما انجام شده است.

جهت تعریف محدوده تحقیق و همچنین وسعت و تنوع در این حیطه، تقسیم‌بندی تجارب، به دو دسته داخلی و خارجی، گام اول بوده است. تجارب داخلی این زمینه در ۴ مورد «سردر مدرسه عباسقلی‌خان مشهد»، «کلیسای زُرُر آذربایجان»، «آثار مکشوفه در تنگ بلاغی فارس» و «خانه-بای رستایی گیلان» بیان می‌گردد که جابجایی آثار مکشوفه در تنگ بلاغی فارس، در دسته جابجایی آثار بوده و بقیه موارد زیر مجموعه جابجایی بنا قرار می‌گیرند. در یک تقسیم‌بندی دیگر نیز می‌توان جابجایی سردر مدرسه عباسقلی‌خان مشهد را جزو آن دسته جابجایی‌هایی بدانیم که بنا، بصورت یکپارچه جابجا می‌شود و در بقیه موارد ابتدا واجینی (دمونتاژ) صورت پذیرفته و سپس بناها و هر سازه‌ای (دمونتاژ) شده‌اند.

تجارب خارجی را در ۳ مورد «مجموعه معبد ابوسمبل مصر»، «کلیساهای بناهای تاریخی در اروپا و آمریکا» و «منار آنه» عراق دسته‌بندی شده که در هر مورد، ابتدا به روش‌های مختلف واجینی و سپس سرهم‌بندی انجام گردیده است. از موارد انتخابی، مدرسه عباسقلی‌خان مشهد، کلیسای زُرُر آذربایجان، مجموعه معابد ابوسمبل مصر و کلیساهای به دلیل حجم اطلاعات کافی به صورت مبسوط و به تفصیل، شرح داده شده و سایر موارد نیز در حدی که اطلاعات آن به دست آمده، مورد تالیف قرار گرفته است.

انتظار می‌رود مطالب کتاب حاضر، پرسش‌های زیر را پاسخ گویند:

- جهت نجات بخشی بناها و آثار تاریخی پرسش‌ها و عملیات جابجایی آنها چه تمهیداتی باید اندیشه گردد؟
- در فرایند جابجایی ابنیه تاریخی، به آثار واجد ارزش وابسته به بنا (از قبیل آثار مکشوفه حجیم، تزئینات وابسته و ...) گونه بایستی نگریسته شود؟

- فناوری‌های مختلف در حین انتقال آثار چگونه به مجریان طرح کمک خواهد کرد؟

- پس از انجام جابجایی، دو مورد اصالت (Authenticity) و یکپارچگی اثر (Integrity)، به چه صورت حائز اهمیت است؟

با توجه به اینکه تاکنون مجموعه مدوتی از این تجربیات جمع‌آوری نشده و حتی مستندات آنها نیز منتشر نگردیده است، بسیاری از تصاویر و مطالب این کتاب، توسط اساتید و پژوهشگران مختلف، در اختیار نگارندگان قرار گرفته است.

در بین نگارندگان مراتب سپاس‌گزاری خود را از جناب آقای دکتر اصغریان بدیعی، آقای مهندس دیشیدی، آقای مهندس حقیقی، خانم مهندس نوری‌زاده، آقای مهندس پورجوادی و مسئولین مرکز اسناد (مونوگرافی) دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی ابراز داشته و از جناب آقای مهندس هروی که برای این کتاب به دفتر فنی، آموزشی و پژوهشی دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی، برای تألیف این کتاب فراهم آوردند، تشکر می‌نمایند؛ باشد که این پژوهش به‌عنوان اولین گام، باب جدیدی را در این راه باز نموده و امید بدین که همان از آن بهره گیرند.

سید حسام‌الدین هاشمی روته

و

علی بامداد

زمستان ۱۳۹۲

ساختار این کتاب:

مقدمه:
طرح مسئله
اهداف و سؤالات تحقیق

۲- تجربه‌های دانش

۳- تجربه‌های خارجی

۴- جمع‌بندی و نتایج

۲-۱- جایبایی سردر مدرسه عباسقلی خان

۲-۲- جایبایی کلیسای زرزر در آذربایجان

۲-۳- جایبایی خانه‌های روستایی گیلان

۲-۴- جایبایی آثار مکشوفه در تنگ بلاغی فارس

۳-۱- جایبایی مجموعه معابد ابوسمبل مصر

۳-۲- جایبایی کلیساها، خانه‌ها و بناهای تاریخی

در اروپا و آمریکا

۳-۳- جایبایی مناره‌ها در عراق

